

Гайдучок Т. С., к.е.н., доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир, Україна

Киян А. В., к.е.н., доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир, Україна

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогодні особливо гостро постає проблема створення системи обліку і контролю витрат для розробки ефективних стратегічних управлінських рішень з метою своєчасного передбачення виникнення несприятливих

ситуацій та спрямовування діяльності вітчизняних підприємств на досягнення позитивних кінцевих результатів.

З огляду на це, постає питання можливості досягнення інтеграції обліку і контролю завдяки системі управлінського обліку. Мова йде про створення системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами, що дасть можливість посилити регулюючу функцію облік), забезпечить необхідний зв'язок між виробничими, технічними та економічними службами підприємства.

Зважаючи на це, питання обліку і контролю витрат діяльності підприємства є важливим об'єктом теоретичних і практичних досліджень.

Вивченню проблеми облікового забезпечення управління витратами підприємства присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних економістів: І.А. Белоусової, М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, С.Ф. Голова, К. Друрі, В.М. Жука, Г.Г. Кірейцева, М.М. Коцупатрого, М.В. Кужельного, Г.І. Купалової, І.А. Ламикіна, В.Г. Лінника, Ю.Я. Литвина, В.Б. Моссаковського, Л.В. Нападовської, М.Ф. Огійчука, В.Ф. Палія, В.К. Савчука, Т. Скоуна, В.Д. Слободяна, В.В. Сопко, Л.К. Сука, П.Я. Хомина, Л.І.Хоружий, М.Г. Чумаченка, Л.С. Шатковської, В.Г. Швеця та інших.

Термін «витрати» нерідко вживається вченими — економістам, бухгалтерами, контролерами-ревізорами, аудиторами.

В економічних науках це одне із найважливіших визначень, навколо якого ґрунтуються інші поняття, адже однозначне трактування терміна «витрати», визначення сфер його застосування в науці та практиці має непересічне значення. Так, на сьогодні існує велика кількість суджень різних науковців з приводу визначення поняття «витрати» (таблиця 1).

У бухгалтерському обліку методичні засади формування інформації про витрати підприємства та їх відображення у фінансовій звітності визначені П(С)БО 16 «Витрати» [7], за яким витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

А за НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» витрати - це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [8].

У податковому обліку згідно з Податковим кодексом України витрати - це сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, унаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу [9].

Різні підходи до визначення поняття «витрати»

Автори	Визначення поняття
Ф.Ф. Бутинець [1]	Тільки ті використані ресурси, які при визначенні прибутку суб'єкта господарювання за даний період часу ставляться у відповідність до доходів.
Сучасний економічний словник [2]	Виражені в грошовій формі витрати, обумовлені витраченням різних видів економічних ресурсів (сировини, матеріалів, праці, основних засобів, послуг, фінансових ресурсів) у процесі виробництва продукції.
Ю.М. Великий [3]	Вартісна оцінка використовуваних у процесі виробництва продукції природних ресурсів, сировини, матеріалів, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, а також інших витрат на виробництво і реалізацію продукції.
Інститут бухгалтерів [4]	Валове зменшення активів або валовий приріст кредиторської заборгованості, яке виникло в результаті діяльності підприємства і які визначаються та оцінюються відповідності до загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку.
Ж. М. Ющак [5]	Це реальні або можливі витрати фінансових ресурсів підприємства. Витрати становлять сукупність переміщень фінансових засобів і належать або від активів, якщо спроможні забезпечити дохід, або від пасивів, якщо цього не виникне і зменшиться нерозподілений прибуток підприємства за звітний період.
В. Дерій [6]	Витрати певного періоду часу, наприклад, комерційні й управлінські витрати. Відносяться на реалізовану за цей період продукцію, запасоємними витратами і чекати від них прибутку за межами даного періоду не слід.
Рада із стандартів фінансового обліку США [4]	Відтік або інше використання активів або виникнення кредиторської заборгованості в результаті відвантаження або виробництва товарів, надання послуг або здійснення інших операцій, які основою життєвості суб'єкта господарювання.
Австралійський Фонд [4]	Споживання або втрати потенційного прибутку чи майбутніх економічних вигод у формі зменшення активів або збільшення кредиторської заборгованості господарюючого суб'єкта, не пов'язані з виплатами власникам і які зменшенням власного капіталу у звітному періоді.

Для обліку і аналізу витрат, планування собівартості продукції всі витрати можна класифікувати за різноманітними класифікаційними ознаками (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація витрат підприємств

Ознаки	Витрати
1. За центрами відповідальності (місцем виникнення витрат)	витрати виробництва, цеху, дільниці, технологічного переділу, служби
2. За видом продукції, робіт, послуг	витрати на виробу, типові представники виробів, групи однорідних виробів, одноразові замовлення, напівфабрикати, валову, товарну, реалізовану продукцію
3. За єдністю складу (однорідністю) витрат	одноелементні, комплексні
4. За видами витрат	витрати за економічними елементами, витрати за статтями калькуляції
5. За способами перенесення вартості на продукцію	витрати прямі, непрямі
6. За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат	витрати змінні, постійні
7. За календарними періодами	витрати поточні, довгострокові, одноразові
8. За доцільністю витрачання	продуктивні, непродуктивні та надзвичайні
9. За визначенням віднесення до собівартості продукції	витрати на продукцію, витрати періоду
10. За визначенням віднесення до об'єкта оподаткування	витрати, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування та витрати, що не враховуються при визначенні оподаткованого прибутку

У практичній діяльності підприємств витрати групуються за різними ознаками. Це пов'язано з різноманітним характером витрат та їх відношенням до виготовленої продукції, що зумовлює потребу науково-обґрунтованої класифікації.

Висновки. Згідно проведеного дослідження більшість науковців тлумачення сутності витрат надають у відповідності до П(С)БО 16 «Витрати», яке більше характеризує наслідки збільшення витрат, а також відповідає принципам відображення витрат у Звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід).

Література:

І.Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління / Ф.Ф. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. - 2012. - Вип. 1(22). -С.11-18.

2. Попов О.С. Управління витратами // Економічна енциклопедія: У 3-х томах, Т. 3. - К. : Видавничий центр «Академія», 2002. - С. 736.

3. Великий Ю.М. Управління витратами підприємства : монографія / Великий Ю.М.; Міністерство освіти і науки України, Харків, нац. економ. ун-т. - Х. : ІНЖЕК, 2009. - С 14-23.

4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька. - Житомир : П.П. «Рута»; 2002. - С 415-416.

5. Ющак Ж.М. Економіко-правова сутність витрат / Ж.М. Ющак / Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. Серія : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. - Випуск 2 (23). - Житомир : ЖДТУ, 2012. - С 406-411.

6. Дерій В. Термін «витрати» та його трактування для потреб обліку і контролю [Текст] / В.Дерій // Галицький економічний вісник. - 2010. - №1(26). - С 154-160.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 року № 318.

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений Наказом Мінфіну України від 07.02.2013 р. №73.

9. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI.